44. When, While, As, Just as Konu Anlatımı (www.konuanlatımı.com)

Merhaba. Bir önceki dersimde past continuous tense olarak bilinen, devam eden geçmiş zaman konusunu anlatmıştım. **Buraya tıklayarak** önce o derse gitmenizi tavsiye ederim. Bu derste ise when, while, as, just as gibi bağlaçlarla past continuous ve simple past tense, yani -dili geçmiş zaman cümlelerini birbirine nasıl bağlayacağımızı anlatacağım. Geçen derste öğrendiğimiz devam eden geçmiş zaman yapısıyla genellikle tek başına, bağımsız cümleler kurmuyoruz. "Şu oluyorken bu oluyordu" veya "şu olduğunda bu oldu" gibi ikinci bir olayla ilişkilendirerek cümle kurarken sıkça kullandığımız bir zaman kendisi. Bu ilişkiyi kurmak için kullanabileceğimiz when, while, as, just as gibi bağlaçlarımız var. Bağlaç olarak kullanıldığında when kelimesi -"dığında" gibi bir anlam katıyor. "Geldiğinde, gittiğinde" gibi ifadelerdeki -diğinde kısmını when ile karşılıyoruz. While kelimesi de "gelirken, giderken" örneklerindeki gibi "-iken" anlamı katıyor. Yalnız tabi hayat bu kadar tozpembe değil; çünkü bu iki sözcük bazen birbirlerinin yerine kullanılabiliyor ve anlamlarını değiş tokuş edebiliyorlar. Bunları ayrıntılarıyla göreceğiz.

Vermek istediğimiz anlama göre, bağlayacağımız cümlelerden birisi simple past, diğeri past continuous, ikisi de simple past veya ikisi de past continuous olabilir. Birçok eğitim videosunda ve Türkçe kaynaklı kitapta mutlak kuralmış gibi öğretilen, oysa benim "genel kullanım" demeyi tercih ettiğim yapı, when'den sonra simple past, while'dan sonra ise past continuous kullanılması şeklinde. Önce buna birkaç örnek verelim:
When I entered the class… - Ben sınıfa girdiğimde…
While we were watching the movie… - Biz filmi izlerken…

Şimdi devamında neler olduğunu yazalım. İlk cümle için birinci alternatife bakalım ve devamında bir past continuous cümlesi kullanalım:
When I entered the class, the students were walking around. - Ben sınıfa girdiğimde öğrenciler etrafta geziniyordu.

İkinci alternatif olarak devamında bir simple past cümlesi yazalım:
When I entered the class, I saw a student at my desk. - Ben sınıfa girdiğimde bir öğrenciyi masamda gördüm.

Şimdi de ikinci cümle için ilk alternatifi yazalım ve devamında bir simple past cümlesi getirelim:
While we were watching the movie the lights went off. - Biz filmi izlerken elektrikler kesildi.

Bu sefer de devamında bir past continuous cümlesi kullanalım:
While we were watching the movie, some of the people on the back seats were talking each other. - Biz filmi izlerken arka koltuklardaki kişilerin bazıları kendi aralarında konuşuyordu.

Şimdi, Türkçe kaynaklarda çok sık bulamayacağınız bir bilgi vereyim: bir şey olurken, diğer bir olayın meydana geldiği bu tür kullanımlarda when kelimesi while kelimesinin yerini rahatlıkla tutabiliyor. Hatta cümlenin anlamı da değişmiyor:
When we were watching the movie the lights went off. - Biz filmi izlerken elektrikler kesildi.
When we were watching the movie, some of the people on the back seats were talking each other. - Biz filmi izlerken arka koltuklardaki kişilerin bazıları kendi aralarında konuşuyordu.

When kelimesi burada, -iken anlamına geldi? Çok ilginç değil mi? Durun bakalım when'in daha ne anlamlarını göreceğiz.

Aynı şekilde while, when'in yerini tutuyor mu derseniz cevabım hayır. Yani şu yanlış bir kullanım:
~~**While I entered the class, I saw a student at my desk.**~~

Yukarıdaki örneklerdeki cümleciklerin yerlerini değiştirebilmemiz de mümkün. Bu durumda yer değişikliğini yaparken başlarındaki when - while sözcüklerini de beraberlerinde taşıyoruz:

The students were walking around when I entered the class.
The lights went off while we were watching the movie.

When kelimesi "-dığında" anlamının yanı sıra "-ınca/-ince" anlamını da katıyor. "Eve girince kabanını çıkarttı ve yatağa uzandı" gibi peş peşe yapılan sıralı eylemlerin anlatıldığı cümlelerde when yardımımıza koşuyor:

When she came into home, she took off her coat and lied on the bed.

Tabi while kelimesinin de bazı gizli silahları var. Mesela, while'dan sonra gelen cümle her zaman past continuous ile yapılmak

zorunda değil. Daha önceki örneklerde olduğu gibi, bir olay devam etmekteyken meydana gelen ve onunla çakışan bir olayı değil de, eş zamanlı olarak yapılan iki olayı anlatmak istediğimizde while + simple past yapısını tercih edebiliyoruz. Mesela şöyle bir cümle kuralım:
O film afişlerine bakarken ben patlamış mısır satın aldım. - **I bought some popcorn while he looked at the movie posters.**

Bu örnekte birbiriyle çakışan iki olay yok; çünkü ikisi de aynı anda oluyor ve muhtemelen aynı anda tamamlanıyor. Bu yüzden while + simple past yapısını kullanabildik.

Peki bu iki cümlenin iki tarafında da past continuous tense kullansaydık ve while ile birleştirseydik acaba nasıl bir anlam verirdi, şimdi buna bakalım:
While I was buying some popcorn, he was looking at the movie posters!

Sonunda bir ünlem var. Bunu söyleyen kişi mısıra epey para ödemiş galiba, çünkü bu kullanım İngilizcede bir şikayetlenme, serzeniş bildiriyor. Çevirisini de şu şekilde yapmak mümkün:
Ben patlamış mısır satın alırken o film afişlerine bakıyordu!

Aslında dersin başına kurduğumuz örnek cümlelerden biri de bu şekilde bir mesaj veriyordu:
While we were watching the movie, some of the people on the back seats were talking each other. - Biz filmi izlerken arka koltuklardaki kişilerin bazıları kendi aralarında konuşuyordu.

When ve while kullanımı ile ilgili olarak bu kadar bilgi yeter; biraz da “as” ve “just as” bağlaçlarına bakalım. Aslında “as” kullanımı çok basit çünkü eğer while kullanımını anladıysanız “as” bağlacının kullanım şekli ve anlamı while ile tamamen aynı. Yani while kullanılan bir cümlede while yerine as kullanabiliyoruz. “Just as” ise yine aynı şekilde kullanılmakla beraber, “tam o sırada” şeklinde daha vurgulu bir anlam katıyor. Örneklere bakalım:
Just as I was closing the front door, I heard a loud bang in the kitchen. - Tam dış kapıyı kapatırken, mutfaktan gelen yüksek bir çarpma sesi duydum.
Just as she was about to leave, she remembered to lock the door. - Tam çıkmak üzereyken kapıyı kilitlemeyi akıl etti.

(www.konuanlatımı.com)